

Alleen maar verliezers

Tragedie in de Bollenstreek aan 't eind van de tweede wereldoorlog

Bij de 75-jarige herdenking van de dood van Willem Heemskerk

3 mei 1945 – 3 mei 2020

Inhoud

Voorwoord	iii
Achtergrond	1
Infanterie Bataljon 787 van de Wehrmacht	3
Waar zat 't Wehrmacht Infanterie Bataljon 787 in Noordwijk.....	6
Wat gebeurde er later met Infanterie Bataljon 787?	8
Overvallen van gedeserteerde Wehrmacht soldaten	10
Wie was Wilhelmus Petrus Heemskerk (1889-1945)?	12
De overval op de boerderij van Willem Heemskerk.....	12
Hoe ging het verder met de twee gedeserteerde Turkestanen?.....	16
Tenslotte.....	17
Bronnen.....	18

Annexen

Annex 1 Korte geschiedenis van Bataljon 787 (Feldpost nr 08617D)	19
Annex 2 Overvallen door gedeserteerde Inf. Bat. 787 manschappen	21

Foto's en kaarten

Figuur 1 Kaart van de voormalige Sovjet Republiek Turkestan uit 1923. Bron: Wikipedia	2
Figuur 2 Manschappen van Infanterie Bataljon 787 van de Wehrmacht. Bron: Bundesarchiv	2
Figuur 3 Mouwemblemen van het Turkestaanse Legioen in Duitse krijgsdienst. Het Turkestaanse Legioen voerde als symbool van herkomst de moskee Shàh-i Zindeh in Samarkand (thans Oezbekistan). Bron: Wikipedia	3
Figuur 4 Illustratie van gebrek aan discipline van het Inf. Bat. 787 bij inspectie door Duitse officieren.....	4
Figuur 5 Legerkaart van 1 maart 1945, aangevend dat Inf. Bat. 787 bij Katwijk/Noordwijk gelegerd is.	5
Figuur 6 Brug over Schie-Leidse Vaart naar t bunkercomplex Noordwijkerhoek	7
Figuur 7 Bunkercomplex in Noordwijkerhoek aan de Leidse Vaart. Zie ook nog de tankgracht tussen Leidse Vaart en Woensdagse Wetering. Bron: RAF, 1945	8
Figuur 8 Graven van Turkestanen op Duitse Militaire begraafplaats te Ysselsteyn	10
Figuur 9 Legering van Inf. Bat.787 in Noordwijk en Katwijk (sterretje *) en overvallen in Sassenheim en De Engel (Lisse) door gedeserteerde Turkestanen (kruisje +).....	11
Figuur 10 Overvallen in Sassenheim en Lisse	11
Figuur 11 Boerderij van Willem Heemskerk, Heereweg 443, Lisse. Rechts het opkamerraam waar men bij kon door op het kelderluik te klimmen (Schilderij J. Hogewoning, 1987).....	13
Figuur 12 Foto van de kogel, die vanuit lage positie door de buik van Willem Heemskerk en vanachter eruit in de trap van de opkamertrap sloeg	14
Figuur 13 Oranjekoerier 17 Mei 1945	15
Figuur 14 Hotel 't Bruine Paard en de NBS-hoofdkwartier te Sassenheim, vanaf 4 mei 1945 (Bron: Amsterdam en van der Voort, 1991)	16

Voorwoord

Het familieverhaal over het neerschieten van Willem Heemskerk op 2 mei 1945 en zijn overlijden op 3 mei 1945 heeft vele nuances. Het is uitgebreid gedocumenteerd (Amsterdam en van de Voort, Olivier, De Volkskrant) op basis van ooggetuigenverslagen van kinderen (met name mijn ooms en tantes).

Onderdeel van deze verslagen zijn kernwoorden zoals: Moord en Mongolen. Hoe moeten we dat begrijpen en hoe is dat zo gekomen? Mongolen in Nederland, en waarom zouden ze gaan moorden zo vlak voor 't eind van de oorlog?

Om dit beter te begrijpen zijn naast de familieverhalen, ook de archieven (NIOD, Gemeentelijke archieven, NIMH, Bundesarchiv in Freiburg) en andere bronnen (internet en boeken) geraadpleegd.

Het verhaal is nooit compleet, veel vragen blijven, maar er is hopelijk iets meer duidelijkheid en context voor dit tragische verhaal.

Willem Heemskerk Heinz
Kleinzoon van...
Opal 17 6708LW Wageningen
willemsheemskerk@gmail.com

April 2020

Foto's voorpagina (linksboven met de klok mee):

Het graf van Willem Heemskerk achter de Engelenkerk te Beekbrug-Lisse, Aantal willekeurige militairen van Infanterie Bataljon 787 (Foto Bundesarchiv), de kogel die Willem Heemskerk doodde, Willem Heemskerk in april 1945.

Alleen maar verliezers:

Tragedie in de Bollenstreek aan t eind van de tweede wereldoorlog

In de avond van 2 mei 1945 werd veehouder Willem Heemskerk neergeschoten door twee gedeserteerde Wehrmacht soldaten van Turkestaanse afkomst. Op zijn boerderij bij de Beekbrug te Lisse overleed de 55-jarige in de vroege morgen van 3 mei 1945 te midden van zijn gezin. Een trieste aanslag een dag voor de capitulatie van de Duitse troepen in Nederland. Hoe kon deze tragedie plaatsvinden? Wie waren deze “Mongolen” zoals ze in de streek genoemd werden?

Achtergrond

Om bovenstaande vragen te kunnen beantwoorden moeten we iets meer weten over het verloop van de tweede wereldoorlog.

In operatie Barbarossa rukte de Duitse troepen in 1941 op naar de Sovjetunie. Hoewel de opmars aanvankelijk voorspoedig verliep en vele Sovjetsoldaten krijgsgevangen gemaakt werden, liep t offensief in de loop van 1942 vast rond Moskou en bij t front naar de olierijke Kaukasus. In de slag om Stalingrad, die in 1942 slecht afliep voor de troepen van Hitler, werden wederom veel soldaten krijgsgevangen gemaakt, deze werden vervolgens meegenomen naar bijvoorbeeld Polen. Veel van deze krijgsgevangenen kwamen uit Sovjetrepublieken buiten het eigenlijke Rusland. Deze krijgsgevangenen hadden sterke nationalistische gevoelens, maar konden tegelijk

ook niet terug naar hun land omdat ze zich niet hadden doodgevochten, zoals ze door Stalin was opgedragen. De Nazi's konden van deze motivatie gebruik maken en vormden uit deze krijgsgevangenen eind 1942 en begin 1943 de Oost-bataljons (*Ost-bataillonen*) en Turk-bataljons (*Turk-bataillonen*). Het aantal soldaten in deze bataljons werd geschat op 1000 000, waarvan ongeveer 700 000 soldaten in de zogenaamde Turk-bataljons. Deze niet-etnische Russen werden binnen het Turk-Bataljons per nationaliteit ondergebracht in zes “Ostlegionen”. Zo ontstonden een Turkestaans, Azerbeidjaans, Noord-Kaukasische, Georgisch, Armeens en Wolga Tartaars Legioen. Een Ost-legion bestond uit veel bataljons; elk ca. 750-1.000 manschappen, onder leiding van een Duitse Majoor, Kapitein en Luitenants¹.

*Turkestan is de historische benaming voor het woongebied van Turkse volkeren in het gebied dat zich van Centraal-Azië, ten oosten van de Kaspische Zee, uitstrekt tot in West-China en dat de huidige staten Kazachstan (gedeeltelijk), Kirgizië, Turkmenistan, Oezbekistan en delen van Tadzjikistan omvat. Het aangrenzende autonome Chinese gebied Sinkiang (van de Oeigoeren), werd vroeger wel als Oost-Turkestan aangeduid. De meerderheid van de inwoners van het gebied zijn etnische Turken en zijn voornamelijk moslim. De voormalige Sovjet Republiek Turkestan, werd in 1924 opgesplitst in 5 Republieken, in 1989 leidend tot de genoemde huidige staten.
Bron: Wikipedia.*

¹ Postma F.H. De repatriëring van Sovjetonderdanen uit Nederland 1944-1956. Amsterdam 2003.

Figuur 1 Kaart van de voormalige Sovjet Republiek Turkestan uit 1923. Bron: Wikipedia

Figuur 2 Manschappen van Infanterie Bataljon 787 van de Wehrmacht. Bron: Bundesarchiv.

Infanterie Bataljon 787 van de Wehrmacht

Het totale Turkestanen legioen als onderdeel van de Turk-bataljons bestond uit een totaal van 33 infanteriebataljons met elk een Duitse Majoor. Bataljons bestonden uit ongeveer 1000 soldaten met elk doorgaans vijf compagnieën van elk 100-200 man, ieder met pelotons (“Zuge”) van 30-40 man. Door de Duitsers werden de manschappen op grond van hun herkomst in aparte compagnies ondergebracht al was het alleen maar om onderlinge etnische twisten te voorkomen.

Figuur 3 Mouwemblemen van het Turkestaanse Legioen in Duitse krijgsdienst. Het Turkestaanse Legioen voerde als symbool van herkomst de moskee Shàh-i Zindeh² in Samarkand (thans Oezbekistan)³. Bron: Wikipedia

Deze bataljons zijn in December 1942 opgericht in Polen. Twee Oost- en zes Turk-bataljons dienden in Juni 1944 in Nederland. De twee Oost-bataljons waren: Russisch Inf. Bat. (Infanterie Bataljon) in Oost-Zeeuws Vlaanderen en ‘t Wit-Russisch Inf. Bat. op Walcheren.

De zes Turk-Bataljons in Nederland waren: Armeens Inf. Bat. 809 op Zuid-Beveland, Armeens Inf. Bat. 812 in West-Brabant, Wolga-Tartaars Inf. Bat. 826 op Oostvoorne, Georgische Inf. Bat. 822 in Zandvoort, Turkestaans Inf. Bat. 787 in Callantsoog en Noord-Kaukasische Inf. Bat. 803 op Texel.

Daarnaast waren nog delen van het Russische 630ste Inf. Bat. in Zeeland en 1000ste Turkestaanse *Gebirgsträgerbataillon* bij de Lage Vuursche en 835ste Noord-Kaukasische Inf. Bat. in de Biesbosch (Houterman, 1997, Postma, 2003). Met name aan de Turkestaanse bataljons (787 en 1000) werd vaak gerefereerd als “Mongolen”.

De acht genoemde bataljons in Nederland werden ingeschakeld aan de Atlantische kust aanvankelijk voor de geplande aanval op Engeland, maar later voornamelijk voor de verdediging van deze zelfde Noord-Atlantische kust.

² Mausoleum en moskee uit de 7de eeuw waar de neef van de profeet Mohammed begraven ligt.

³ Het rechtse embleem is gerapporteerd in Noordwijk (Groep Kees). POA is voor het Russische bevrijdingsleger (Русская освободительная армия)

Bekend zijn onder meer de na februari 1945 op Texel gelegerde troepen uit Georgië (Inf. Bat. 822) (Reeuwijk, 1995). De Georgiërs vertrokken uit Zandvoort en wisselden met de Turkestanen uit Callantssoog en deze kwamen zo in de Bollenstreek. Zo werd dus ook een (groot) deel van Inf. Bat. 787 gelegerd in Noordwijk en Katwijk met de opdracht om de Atlantikwall te bewaken (Postma, 2013, Lunsen, 2014)

Infanterie Bataljon 787 werd op 21 december 1942 te Legionowo bij Warschau (Polen) opgericht. De commandant was Majoor Eugen Kendzia⁴. De totale sterkte bedroeg 1100 manschappen die afkomstig waren uit Oezbekistan, Turkmenistan, Tadzjikistan, Kirgizië en Kazakstan en die onder de verzamelnaam Turkestan werden aangeduid.

Figuur 4 Illustratie van gebrek aan discipline van het Inf. Bat. 787 bij inspectie door Duitse officieren.

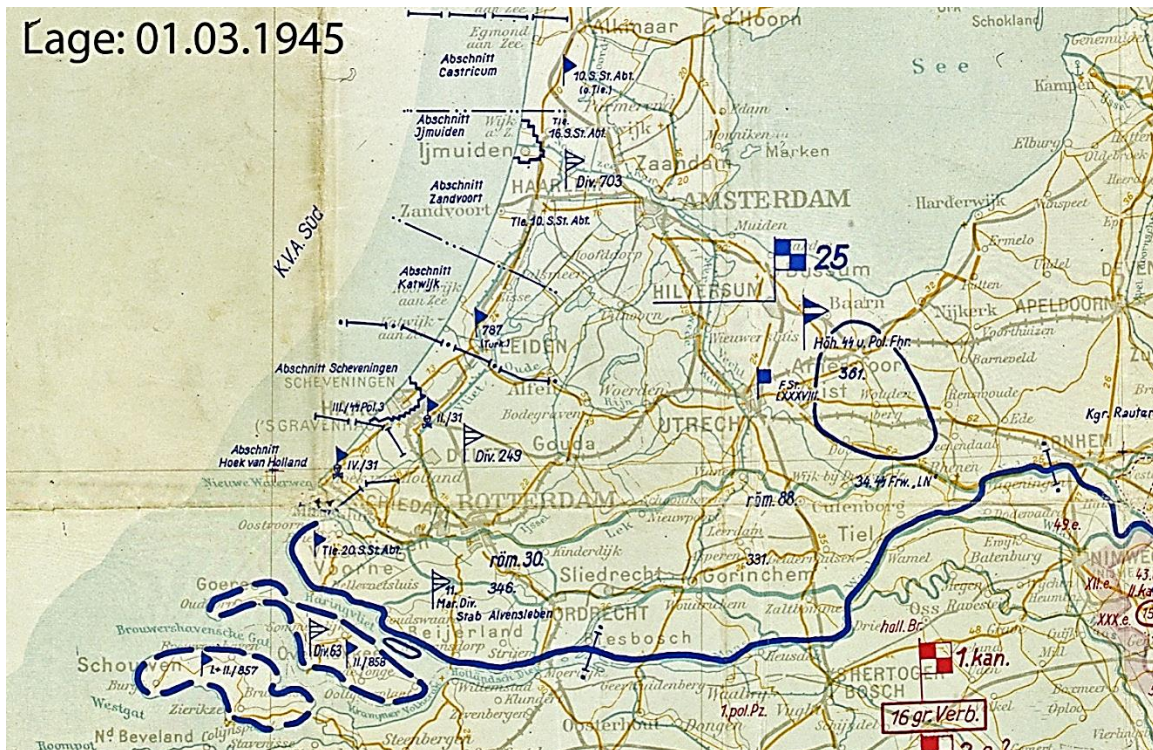
Infanterie Bataljon 787 kreeg te Legionowo gedurende drie maanden een militaire training waarin zij onder andere de commandotaal in het Duits leerden. De gevechtstaal bleef Russisch en ook verder werd alleen Russisch gesproken. Toch niet geheel gerust op de loyaliteit van deze voormalige Sovjetmilitairen werden zij door de Duitse legerleiding weinig aan het front en vooral in het achterland geplaatst.

Veel van deze verplaatsingen hadden te maken met de dalende motivatie van de manschappen, hun contacten met het verzet en ook met desertie. Het geheel werd natuurlijk ook veroorzaakt door de slechte behandeling (als “Untermenschen”) en hun kennis van de oprukkende geallieerden, waaronder de oprukkende Sovjettroepen. In de laatste zes maanden van de oorlog werden met name de Turk-Bataljons regelmatig verplaatst langs de kust, als ware het een volksverhuizing.

⁴ Hauptman Eugen Kendzia is in 1907 geboren in Freiburg Sachsen, als zoon van Franz Kendzia en Camilla Holey. Na de oorlog woonde hij in Schweidnitz, Grenadiertstrasse (thans Swidnca, Polen).

In maart 1943 vertrok het Inf. Bat. 787 naar Nederland waar het deel zou gaan uitmaken van de Duitse 347 Infanteriedivisie. Deze infanteriedivisie was op 3 oktober 1942 als “*bodenständige Division für die Niederlande*” opgericht voor garnizoenstaken in Nederland en vooral belast met de verdediging van de Nederlandse kust vanaf de sector IJmuiden tot aan de Waddeneilanden. Tactisch en operationeel viel het Inf. Bat. 787 echter onder de *KüstenVerteidigungsAbschnitt* (KVA) Schagen met haar hoofdkwartier aldaar in het Heerenbosch (Heerenbosstraat)⁵.

Op 15 maart 1943 arriveerden de 4 compagnieën van het Inf. Bat. 787 op het station in Schagen. Bij de reorganisatie van 1 april 1943 waren er in dit bataljon 10 officieren, 26 onderofficieren, 965 manschappen (totaal 1001) en het was dus onderdeel van de 347 Infanterie Division (*Unter Abschnitt* Callantsoog en *Stützpunktgruppe* Schoorl). In juni 1944 was de samenstelling 12 officieren, 142 onderofficieren, 876 manschappen (totaal 1031), later werd dat minder. Lunsen (2014) beschrijft de lotgevallen van het Inf. Bat. 787 in Callantsoog.

Figuur 5 Legerkaart van 1 maart 1945, aangevend dat Inf. Bat. 787 bij Katwijk/Noordwijk gelegerd is.

Op 6 februari 1945 werd het overgebleven deel van Inf. Bat. 787 (nog 800 man) overgeplaatst naar *Unter Abschnitt* Katwijk locatie Zandvoort (Vogelenzang, Heemstede, Aerdenhout) voor bewakingsdiensten van verdedigingswerken, zoals voor de bewaking van de door de Duitsers ondermijnde Spaarndammer Dijk. Het verzet bevestigt dat op 10 februari 1945 manschappen van Inf. Bat. 787 in Katwijk en Noordwijk aankwamen om

⁵ Lunsen, Dan van, 2015. De mongolen van Callantsoog, 1943-1945. Clock van Callens-oooghe, Nr. 2 juni 2015 en nr. 3 september 2015.

onder andere de brug over 't Rijn-Schiekanaal te bewaken⁶. Ook bij 't andere Turkestaanse bataljon (1000) waren er bewegingen⁷.

Het Inf. Bat. 787 veranderde op 22 Maart 1945 officieel van naam naar Grenadier-Regiment 495 van de 703 Infanterie Division. Het bataljon had de volgende bewapening: 14 zware mitrailleurs, 40 lichte mitrailleurs, 12 granaatwerpers, 600 geweren, 250 pistolen en 8 machinepistolen⁸.

In ieder geval op waren er op 4 april 1945 volgens Groep Kees ongeveer 750 manschappen in: Hillegom (150 man), Noordwijkerhout (150 man), Noordwijk (150 man) en 275 in Katwijk. Ze zaten op de stellingen Ruigenhoek, Langeveld, Noordwijkerhoek en Rijn/Schiekanaal.

Ook zaten ze in Sassenheim, volgens de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten kwamen ze op 24 april 1945 aan op de fiets vanuit Vogelenzang. Anderen bleven in Vogelenzang (Vinkenbaan, Johan Verhulstweg) voor bewaking van installaties en officieren⁹.

Op 15 april 1945 was er een overleg in Bloemendaal tussen de hoogste Turkestaanse onderofficier van Inf. Bat. 787, aangeduid als de heer W.¹⁰, met vertegenwoordigers van de NBS. De genoemde 1200 manschappen (mogelijk meer dan alleen Inf. Bat. 787) zouden bereid zijn om samen te werken met het verzet. Het overleg lijkt geen vervolg gehad te hebben. De Duitse leiding van t bataljon moet iets vermoed hebben', ook 't verzet vertrouwde het niet erg¹¹.

De onrust nam blijkbaar verder toe omdat 600 man van dit bataljon volgens Groep Kees op 21 april ontwapend werden in de duinen van Noordwijkerhout en Noordwijk¹². Een aantal deserteerden.

Sommige Inf. Bat. 787 deserteurs waren her en der in de Bollenstreek en omgeving ondergedoken. Om te overleven gingen enkelen op rooftocht, waarbij met name eenzame boerderijen werden aangevallen en beroofd. Bij één van die overvallen werd Willem Heemskerk uit Lisse doodgeschoten.

Waar zat 't Wehrmacht Infanterie Bataljon 787 in Noordwijk

Inf. Bat. 787 of wat er van over was werd vanaf februari 1945 ingezet bij de bewaking van de *AtlantikWall* en de vesting Noordwijk-Katwijk, zoals bijvoorbeeld het bunkercomplex tussen de Leidse Vaart en Landgoed Offem.

⁶ NIMH, J.A. 303, 307, 373

⁷ Delen (60 manschappen) van t 1000ste Turkestaanse Bataljon gingen in december 1944 naar de Lage Vuursche en later (Maart-April) weer naar de Provincie Utrecht. Bij Abcoude waren zij ingezet voor bewakings- en graafwerkzaamheden (Postma, 2003). Zij zaten in de RK Kloosterschool (Orde van het Kostbare bloed).

⁸ NIOD, Verzetsgroep Kees, 1945

⁹ NIOD, Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten, 1945

¹⁰ Waarschijnlijk Verband Wossowski (Bron; Bundesarchiv Freiburg)

¹¹ NIOD, 192d, 15 april 1945

¹² NIOD, Groep Kees, 1945

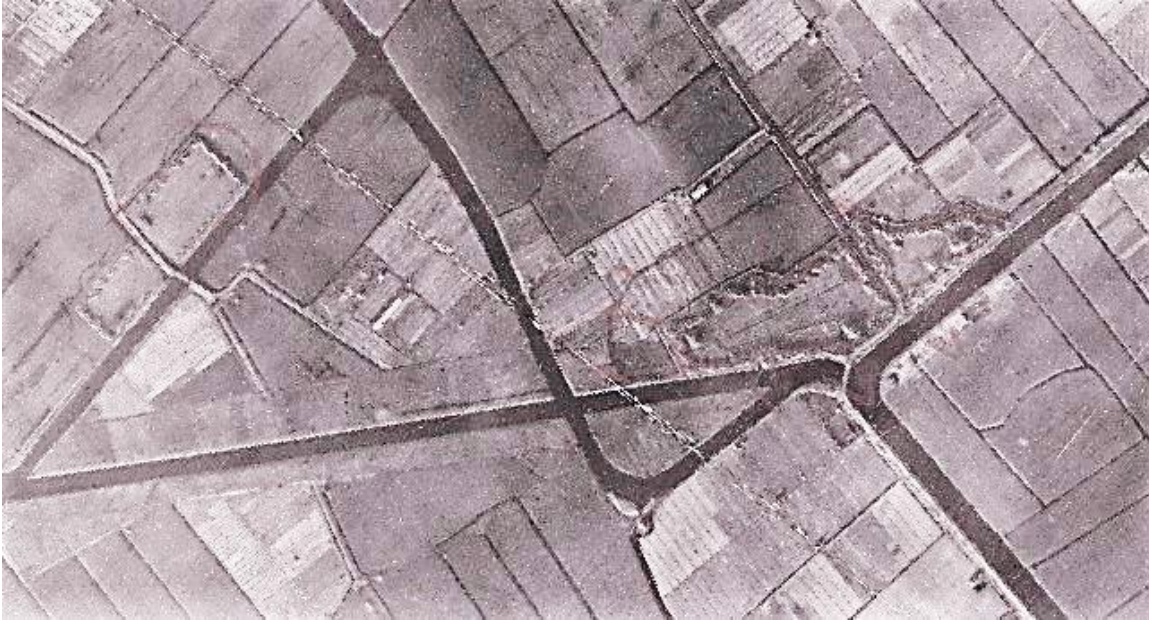

Figuur 6 Brug over Schie-Leidse Vaart naar t bunkercomplex Noordwijkerhoek

Op de plaats waar tegenwoordig het golfterrein zich bevindt moest tijdens de oorlog een *Widerstandsnest* ingericht worden. Deze plek, een buurtschap dat in de volksmond nog steeds de Noordwijkerhoek genoemd wordt, was strategisch gekozen, omdat hier de brug over de Leidsche trekvaart en de Maandagse Wetering gelegen is. Enkele huizen aan de Voorhoutse kant en het Noordwijkse café Schoonzicht moesten in 1943 het veld ruimen ten behoeve van het schootsveld van de stelling. Het café, dat uitgebaat werd door de familie Compier, was toen al geen winstgevend bedrijf meer, omdat de Duitsers de avondklok hadden ingesteld.

Nabij de Hoogenwegse molen en aan de andere zijde van de Lageweg, tegenwoordig Van Berckelweg, werden 9 bunkers gebouwd. Het geheel werd omringd door loopgraven met op de hoeken en langs de weg beddingen voor een stukken geschut. De stelling werd bemand door militairen van het 3. Luftwaffe Jäger Regiment 46. Aan de Leidsche trekvaart werd op het noordelijkste puntje van de stelling een tobruk met tankkoepel geplaatst. Deze had een goed zicht over de vaart en het gebied dat daar aan de overkant lag. Vlak daarnaast stonden 2 bergplaatsen voor munitie en levensmiddelen. Deze waren aan elkaar gebouwd. Een stukje zuidelijk van deze bunkers stond een manschappenverblijf. Helemaal aan de andere kant, op de zuidelijke punt van de stelling aan de Maandagse Wetering was ook een tobruk met een tankkoepel geplaatst. Deze kon het gebied van de Noordwijksche Hoek en de wetering bestrijken. Noordwestelijk van deze bunker stonden een woonverblijf en een latrinebunker. Ook hadden de Duitsers in de slinger die de Maandagse Wetering maakt een tankgracht gegraven die de Noordwijksche Hoek doorsneed. Naast de brug over de kruising van de Maandagse Wetering en de Leidse trekvaart stond een woonverblijf met een waterbergplaats eraan vast gebouwd. Ook hier was in de nabije omgeving een latrinebunker neergezet¹³.

¹³ <http://katwijkinoorlog.nl/widerstandsnest-238-landgoed-offem/>

Figuur 7 Bunkercomplex in Noordwijkerhoek aan de Leidse Vaart. Zie ook nog de tankgracht tussen Leidse Vaart en Woensdagse Wetering. Bron: RAF, 1945

Die Ortskommandatur was op de Weteringkade, in Noordwijk, rechts van waar later op de hoek een bibliotheekwinkel was. De Ortskommandant die had zijn bureel in de Wilhelminastraat net voorbij het bovenmeester huis van de Wilhelminaschool. Het Inf. Bat. 787 (“een Bataljon Mongolen”) zat in Offem achter de Voorstraat, maar het hoofdkwartier was in Huis Ter Duin¹⁴.

Wat gebeurde er later met Infanterie Bataljon 787?

Al op 2 mei zou volgens de Groep Kees het hele bataljon 787 via Noordwijkerhout in Zuidelijke richting naar Rotterdam en omgeving zijn vertrokken. Vervolgens lag het in Zoetermeer (één afdeling of compagnie, dus 150 man), Oude Leede bij Pijnacker (200 man), Bleiswijk (200 man), Den Hoorn (150 man). Zij waren nog ten dele bewapend, niet meer dan een bajonet, en het moreel was slecht. Sommigen werden ingezet bij de bewaking van Clingendael, een ander deel (40-60 man) werd overgeplaatst naar Goeree-Overflakkee voor vernielingswerkzaamheden. Manschappen van ‘t bataljon waren betrokken bij gevechten in Bleiswijk zelfs gevechten met het verzet en geallieerde piloten waarbij minstens 20 manschappen van bataljon 787 en ook Duitsers ‘t leven lieten en in t riviertje de Rotte belandden (Postma, 2003).

¹⁴ <https://hetnoordwijkblog.com/2013/11/18/blog4814-ortskommandatur/>

Verschillende bronnen op internet¹⁵:

Zoetermeer	5 mei 1045 om 8.00 ontwapenen 20 Duitse soldaten de NBS i.p.v. andersom en trekken naar Berkel Rodenrijs, dronken van t succes.
Veilinghal Berkel en Rodenrijs	's Middags om twee uur op 5 mei in Berkel en Rodenrijs werd uit een Duitse legerauto geschoten op het veilinggebouw. De Binnenlandse Strijdkrachten schoten terug. Tegen de avond toen het donker werd en de strijd al drie Nederlandse en (volgens Simon Rozendaal) zeventien Duitse levens had gekost, gaven de Duitsers zich over. Volgens Jan Rozendaal zijn 24 Duitsers (vnl. "Mongolen") gesneuveld. Maar afgaande op de verhalen van diverse strijders moeten het er veel meer zijn geweest.
Pijnacker	Duitse post in Oude Leede in de Christelijke school van de Nederlandse Hervormde Gemeente" later de "Margrietschool".
Bleiswijk	Oberfeldweibel Ludwig Schmitt zat sinds 1944 in de school van meester Ramkema te Bleiswijk. Langs de Rotte was het jachthuis "The Jolly Duck" in Zevenhuizen, hier zat t verzet en Engelse piloten. Op 29 april 1945 om 18.00 steekt Schmitt met 23 manschappen de Rotte over bij het pontje Bleiswijk/Zevenhuizen om de bewoners van het jachthuis te arresteren, nadat ze op hem hadden geschoten. Na t vuurgevecht antwoordde Schmitt dat er geen Duitsers gesneuveld waren en vertelde dat het hier om ongeveer 15 gesneuvelde Turkmene (Turkestanen) ging die in Duitse dienst waren.
Den Hoorn	Bunkercomplex in van Staelduinen park, ook hier zouden "Mongolen"zitten.
Benthuizen	Op 5 mei 1945 waren er nog wel Duitsers (en "Mongolen") in Benthuizen. De bevrijding werd gevierd. Totdat er Duitsers naar buiten kwamen uit het huis van Idema, het schoolhuis dat gevorderd was. Die soldaten werden kwaad en zouden bijna gaan schieten. "De Duitsers waren echt nijdig".

Uiteindelijk werden op en na 5 mei de Turkestanen van de restanten van Inf. Bat. 787 door Canadese bevrijdingstroepen krijgsgevangen gemaakt. In Juni-Juli 1945 volgde de repatriëring van de overlevenden van dit bataljon naar de Sovjet-Unie volgens 't verdrag van Jalta). Van de Turkestanen van het 787ste en het 1000ste *Gebirgsträger bataillon*, waarvan maar 150 man over waren (Postma, 2003), hebben mogelijk rond de 1000 man de oorlog overleefd. Na de oorlog werd niets meer gehoord van de gerepatriceerde manschappen van deze twee bataljons (Postma, 2003). Van Inf. Bat. 812 met Armenen is bekend dat militairen 5-10 strafkamp in de Goelag kregen, onderofficieren 25 jaar en officieren kregen de doodstraf (Lunsen, 2014). De manschappen van Inf. Bat. 826 werden zelfs allemaal gefusilleerd.

In Freiburg (Bundesarchiv) zijn geen details van de laatste maanden van het 347 Infanterie Division (Gre. Reg. 861). Kriegstagebuch 347 Infanterie Division en Kriegstagebuch General Kommando LXXXVIII Armeekorps, geven geen verder

¹⁵ <http://www.jollyduck.com/bij-het-zoetermeerse-verzet>; <https://sites.google.com/site/oudberkelrodenrijsinfo/tweede-wereldoorlog/verhalen>; <https://www.digibron.nl/search/detail/012e947e3fab27b3b22e6dd9/slechte-duitsers-in-oorlogstijd-vaak-voorbeeld-voor-goeie-hollanders>; <https://www.nrc.nl/nieuws/1995/05/06/het-laatste-gevecht-op-nederlandse-bodem-7266417-a992078>;

uitsluitel van de laatste dagen van de oorlog (Bron: Nederlands Instituut voor Militaire Historie).

In totaal zijn er uit het 787ste bataljon in ieder geval 18 Turkestanen zijn gedeserteerd, waarvan er 11 na de oorlog terugkeerden naar huis. Verder zijn er 5 gefusilleerd in 1943 Callantssoog en 12 zijn overleden door diverse andere oorzaken. In totaal 19 Turkistanen, de laatsten op 9 februari 1945, begraven op de Duitse militaire begraafplaats te Ysselsteyn. Ook zijn er ongeveer 30 gesneuveld in Bleiswijk en Berkel Rodenrijs en nog weer anderen zijn gesneuveld bij de Lage Vuursche en Utrecht (*Gebirgsträgerbataillon 1000*)¹⁶.

Figuur 8 Graven van Turkestanen op Duitse Militaire begraafplaats te Ysselsteyn

Overvallen van gedeserteerde Wehrmacht soldaten

Tijdens het verblijf in Callantssoog gedroegen de Inf. Bat. 787 manschappen zich al weinig disciplinair met name in t laatste jaar. Ze waren vaak dronken en vormden 'n gevaar voor de vrouwen. In September 1943 werden in Julianadorp 5 Turkestanen geëxecuteerd na beroving en verkrachting. De Turkestanen hadden in Callantssoog ook de reputatie nogal trekker-gevoelig te zijn. Zo werd iemand aldaar van zijn fiets geschoten, die niet meteen stopte bij een sommatie tot stoppen¹⁷. Al bij aankomst in Callantssoog is een soldaat gedeserteerd (Dhr. Tulagbaew), hij werd niet meer gevonden. Na de verplaatsing naar Zandvoort bleven er nog 18 onderduikers achter in Callantssoog. Aan het eind van de oorlog zijn er meer manschappen van Inf. Bat. 787 gedeserteerd en ondergedoken in met name op de laatste standplaatsen in de Bollenstreek. Zo waren er Turkestanen (“Mongolen”) ondergedoken in de bollenschuur van Jan Damen (hoek Akervoorderlaan-Achterweg), maar dit lijken niet de mannen te zijn die overvallen pleegden¹⁸. Mogelijk zaten anderen ook ondergedoken in het dorpscentrum van Sassenheim (Meidoornlaan, bij van Nieuwkoop)¹⁹. Met name twee mannen die veel overvallen pleegden zaten waarschijnlijk ondergedoken (vanaf half april 1945) bij boerderij Laag-Teylingen/Duinzicht, Frank van Borselenlaan 2, Voorhout bij Maarten van der Vlugt. Zij sliepen daar in de paardenstal.²⁰ Van hieruit overvielen ze verschillende boerderijen.

¹⁶ NIOD, NBS en Groep Kees

¹⁷ Lunsen, 2015

¹⁸ Bron Kees Heemskerck

¹⁹ Bron Jan en Nel Heemskerck

²⁰ Bron Kees Heemskerck

Figuur 9 Legering van Inf. Bat.787 in Noordwijk en Katwijk (sterretje *) en overvallen in Sassenheim en De Engel (Lisse) door gedeserteerde Turkestanen (kruisje +).

<p>Rond half april een overval op Keukenhof en roof van twee pauwen. Procesverbaal door wachtmeester Marius Van Aurich te Lisse. <i>Bron: Amsterdam en van der Voort, 1990</i></p>
<p>Overval op boerderij Piet van der Plas, Menneweg 42. Gingen na veel geschreeuw weg, nadat ze doorgedrongen waren op de opkamer met hun meegebrachte vriendinnen <i>Bron: Piet van de Plas en Kees Heemskerk</i></p>
<p>Overval op boerderij Chris van der Geest aan de Wasbeeklaan <i>Bron: Willem van der Geest en Kees Heemskerk</i></p>
<p>Overval op boerderij Jan Warmerdam aan de Wasbeeklaan (Sophiahoeve) Hier werden twee fietsen en kazen gejat (en Camping Wasbeek). De kazen hebben ze op 3 of 4 mei weer teruggekregen. <i>Bron: Kees Heemskerk en Dirk Warmerdam</i></p>
<p>Overval aan de Akervoorderlaan (2 mei 1945?), waar onder andere een fles jenever gejat werd, en mogelijk ook twee fietsen. <i>Bron: Piet Heemskerk, Olivier, 2005</i></p>
<p>Op 2 mei hebben twee “Mongolen” Fa. Vreeburg Achterweg 4 bezocht. Deze werden uitgemaakt voor kapitalisten, volgens George J.M. Vreeburg. Tante Jans Vreeburg gaf ze wat kaas (we hadden ‘n paar koeien) en ook wat tabak. <i>Bron: Olivier, 2005</i></p>
<p>Op 2 mei dronken aan de deur bij Adriaan van der Vlucht bij de Beekbrug aan ‘t laantje naar Boerderij Heemskerk <i>Bron: Olivier, 2005, Familie van der Vlucht</i></p>
<p>Inbraak 2 mei 1945 half acht ‘s avonds bij Heemskerk (Heerweg 443), waarbij Willem Heemskerk werd neergeschoten. <i>Bron: Verslag Familie Heemskerk, Olivier, 2005</i></p>

Figuur 10 Overvallen in Sassenheim en Lisse

Wie was Wilhelmus Petrus Heemskerk (1889-1945)?

Willem Heemskerk (1889-1945) en zijn vrouw Jans Rotteveel waren sinds hun trouwen op 30 april 1920, pachters van boerderij Heerweg 443 te Lisse, nabij de Engelbewaarders kerk aan de Beekbrug te Lisse. Ze huurden deze boerderij van Oom Willem Heemskerk

en zijn vrouw Maria Hoogduin. Willem en Jans kochten de boerderij in 1942. Drie jaar later vierden ze hun 25-jarige bruiloft. De 2de wereldoorlog trof de familie op allerlei manieren. In Juni 1943 was zoon Hein Heemskerk voor de *Arbeits-Einsatz* naar Duitsland vertrekken. Onderduiken was geen optie, anders zou de oudste zoon Jan, nodig op de boerderij, opgepakt worden. Regelmatig hadden de Duitsers van alles nodig van de boerderij. De brik met paard werd bijvoorbeeld vaak gevorderd, bijvoorbeeld om transportwerkzaamheden in de duinen te verrichten, mogelijk voor de aanleg van de *Atlantikwall*. Om verlies te voorkomen werd de brik bij Bergman verborgen onder het stro, maar deze werd uiteindelijk toch gevonden. Bij Maarten Duineveld werd ook paard en wagen gevorderd en dan ging er iemand van Duineveld

mee om te zorgen dat deze terugkwam. Meestal ging dan ook zoon Siem mee. Die keer dat Siem niet meeging zijn het paard en de brik niet meer teruggekomen. Willem Heemskerk hoorde dat deze op t station Lisse was. Bij aankomst zag hij t nog net wegrijden op n trein. Het paard (bruin)²¹ en de wagen zijn niet weergekeerd. Vader zei hierover: “Als dit het ergste is wat ons kan overkomen, belangrijker is het dat Hein terugkomt uit Duitsland”. Zoon Hein zou zijn vader niet meer zien, Hein kwam eind mei 1945 terug uit Duitsland.

De overval op de boerderij van Willem Heemskerk²²

Op de avond van de tweede mei, tegen een uur of half acht gaan twee geüniformeerde gedeserteerde Wehrmachtsoldaten (een grote en een kleinere) op strooptocht in buurtschap De Engel, Lisse. Ze waren op de fiets. Fietsen die ze mogelijk eerder bij Jan Warmerdam (Sophiahoeve Sassenheim) hadden gestolen (of anders aan de Akervoordelaan...).

²¹ Anderen zeggen dat alleen de brik is meegenomen

²² Verslag Familie Heemskerk en Van der Vlugt. Zie ook: Olivier, 2005, Amsterdam en Van der Voort, 1990

Ze kloppen onder meer aan bij de achterdeur van Adriaan van der Vlugt (eerste huis aan de laan naar Heemskerk komende vanaf de Heereweg), maar die weet samen met zijn vrouw te verijdelen dat de twee binnen komen.

Daarna volgen de twee, die behoorlijk wat hebben gedronken, het laantje in de richting van de boerderij van Willem Heemskerk²³. Die heeft, zoals hij elke avond gewoon is te doen, in verband met de verduisteringsvoorschriften, alle luiken voor de ramen gesloten. Onder in figuur 8 is duidelijk dat dit niet gold voor de opkamerramen.

Figuur 11 Boerderij van Willem Heemskerk, Heereweg 443, Lisse. Rechts het opkamerraam waar men bij kon door op het kelderluik te klimmen (Schilderij J. Hogewoning, 1987).

Het was woensdagavond 2 mei 1945 tussen 9.00 en 10.00, toen Willem en zijn vrouw Jans gestommel rond de hoeve hoorden en de hond Fikkie aansloeg. “*Ga jij even kijken*”, zegt hij tegen haar, “*Als het Moffen zijn, laat ze dan maar hun gang gaan want alles zit goed dicht. Ze kunnen toch niet binnenkomen, misschien dat ze wat kippen stelen, maar dat is het ergste niet*”. De twee zijn om het huis gelopen en belandden op een gegeven moment aan de kant waar de opkamer is en waarin de twee ledikanten staan van twee dochters van Heemskerk (Corrie en Nel). De kleinere klom op de luiken van de kelder en kon toen met een geweercolf het raam van de opkamer inslaan, waar hij eerst wild op had geklopt. Corrie Heemskerk: “*Vlug ging ik mijn bed uit om vader te roepen; mijn oudste zus (Nel) bleef in bed*” In de slaapkamer van vader en moeder was ‘t glasgerinkel te horen, alsmede ‘t roepen om hulp. Er was een soldaat (de kleine) door het

²³ De avond ervoor zouden ze bij de Akervoorderlaan een fles jenever buitgemaakt hebben bij een roofoverval (Piet Heemskerk).

kapotte raam naar binnengestapt, die stond aan het bed van Nel met het geweer op haar gericht. Vader was in één sprong zijn bed uit na het gegil van de kinderen en rende naar hun slaapkamer toe²⁴.

Hij gaf een brul: “*Weg jij, eruit met jou*” Het geweer werd op hem gericht en overgehaald. Een kogel doorboorde zijn buik en het hout en sloeg de kalk uit de muur van de kelder en ketste terug in t hout van de opkamer. Deze kogel werd later door Hein tussen het hout van de bedstee gevonden en is bewaard gebleven²⁵.

Figuur 12 Foto van de kogel, die vanuit lage positie door de buik van Willem Heemskerk en vanachter eruit in de trap van de opkamertrap sloeg.

Willem Heemskerk stortte in elkaar bij de ingang van de slaapkamer van zijn dochters. Moeder, die achter hem stond, ging terug naar de voordeur om hulp te roepen nadat ze nog snel de deuren van de bedstee waar Kees en Piet lagen dichtdeed (met Fikkie erbij). Bij de

deur stond de langere tweede soldaat met het geweer op moeder gericht. Moeder haalde hem binnen en zei hem: “*Kijk nou toch eens wat die andere soldaat heeft aangericht*”. De soldaat kwam dus via de deur naar binnen en was kwaad op zijn kleinere collega, dat hij geschoten had.

De dochters Nel en Corrie mochten niet bij hun vader komen en werden met het geweer teruggeduwd. Oudste zoon (Jan) was inmiddels naar beneden gekomen en die vluchtte naar buiten om hulp te gaan halen bij de burens. De twee soldaten kwamen achter hem aan, maar Jan wist zich te verschuilen in de sloot. Ze vertrouwden het niet en vluchtten weg op de fiets richting Sassenheim. Piet, Kees en Siem kwamen van beneden naar boven en zagen hun vader liggen. Nel en Corrie zouden nog hun hele leven de gezichten van de twee “Mongolen” voor zich zien.

Het vertrek van de twee gaf de familie de gelegenheid om zich om hun vader te bekommeren. Nel rende naar de zusters en de pastoor (J.C. de Groot) en de kapelaan (Huibers) om hulp te halen, terwijl de burens zowel naar Sassenheim als naar Lisse snelden om een arts te halen. Eerst was daar Leo Berbee met Dr. J. Dommissie, “*met zijn visgraatjas*”, uit Sassenheim, die meende niets te kunnen doen. Adriaan van der Vlucht ging Dr. F. Haase uit Lisse halen, die met de Ortskommandant van Lisse (een hele dikke)

²⁴ Naar Olivier (2005) en Amsterdam en Van der Voort (1990)

²⁵ In bezit van Piet Heemskerk

en hoofd politie Minck²⁶ terugkwam in Minck's motor met zijspan. De laatste maakte na een onderzoek van de kalk in de kelder een soort proces-verbaal of politierapport op²⁷. De kogel kon hij niet vinden.

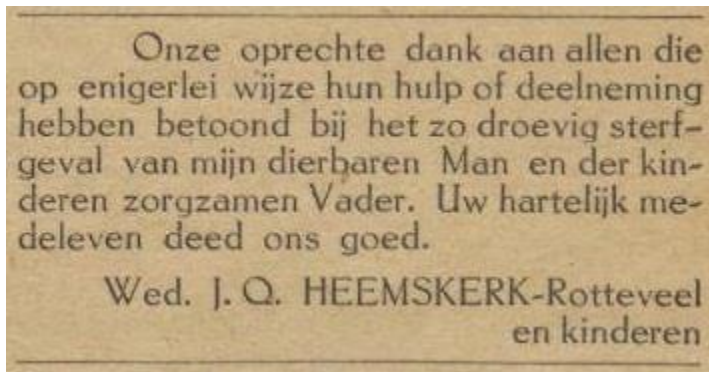

Willem Heemskerk lag bloedend op de vloer, en werd met de komst van de dokter op bed gelegd. Dr. Haase kon alleen maar constateren dat hij levensgevaarlijk gewond was en dat hij bij vervoer naar het ziekenhuis (in Leiden) al snel onderweg zou overlijden. Er was echter niets meer wat men voor hem kon doen, de kogel had zijn buik doorzeefd, en hij bloedde dood.

Waarom? Een zinloos geweld. Zijn laatste woorden waren “*Wat toch een tijd*” en “*Wees toch voorzichtig*”. Hij riep na het aanroepen van zijn broers ook nog speciaal om Hein, daar maakte hij zich het meest zorgen om.

Dochter Rie kwam net binnen op het moment dat hij zijn laatste adem uitblies. Zij was bij Oom Jan Piet Rotteveel (bij Dever, Lisse) aan het ‘logeren’ en was snel opgehaald, ze wist natuurlijk niet wat er aan de hand was. Willem Heemskerk stierf ‘s morgens 3 mei 1945 om 1.15 uur. Op 4 mei ‘s avonds werd de Duitse capitulatie afgekondigd. Op 7de mei 1945 is Willem Heemskerk begraven. Hij was 55 jaar. De bloemen op

zijn graf waren deels dezelfde die gebruikt werden voor de 25-jarige bruiloft die nog op zondag 29 April was gevierd.

Figuur 13 Oranjekoerier 17 Mei 1945

²⁶ Naast de Ortskommandant van Lisse was er burgemeester H.J. van de Berge (* Limburg, NSB, sinds februari 1945), Hoofdwachtmeester Johan Willem Minck (*1900, Groningen, getrouwd met de Duitse Antonia Metelka) en wachtmeester Marius H.C. van Aurich (* 1910, Amersfoort). Allen werden in de loop van 1945 geschorst.

²⁷ Dit proces-verbaal is niet gevonden in het GA van Lisse.

Hoe ging het verder met de twee gedeserteerde Turkestanen?

Men is het er wel over eens dat de twee Mongolen in Wehrmacht uniform al in de loop van de avond van 2 mei gevlucht zijn, op de fiets, richting Sassenheim. Waar de bronnen en de verhalen het niet over eens zijn is wat er vervolgens gebeurd is.

Volgens het dagboek in de laatste week van de oorlog van Sassenheimer D. (geciteerd door Amsterdam en van der Voort, 1991) zijn er op vrijdag 4 mei twee Duitsers gearresteerd. Deze twee zouden al enige tijd als rovers de streek onveilig maken. Bij een van deze rooftochten hebben zij veehouder Willem Heemskerk doodgeschoten, aldus t verslag.

Op dat moment, 4 mei 's avonds werd de capitulatie bekend, waren de Binnenlandse Strijdkrachten al actief bovengronds. Volgens diezelfde BS te Sassenheim waren er op 4 mei geen Duitsers meer actief in Sassenheim. Mogelijk hebben de BS de twee gearresteerde "Mongolen", die bij burgers waren ondergedoken geweest, overgenomen van de Duitsers. In ieder geval dragen de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS) te Sassenheim op 19 mei 1945 twee "Mongolen" over aan de Field Security in Haarlem aan 't Kenaupark²⁸.

Field Security was een onderdeel van de Canadese bevrijdingstroepen die 8 mei 1945 Haarlem waren binnengetrokken en de gebouwen van de SD aan t Kenaupark overnamen. Gevangenen werden onder andere te Halfweg ingekwartierd.

Later zouden ze dan samen met andere Turkestanen gerepatriëerd zijn naar de Sovjetunie. In juni en juli van 1945 werden de in Nederland krijgsgevangen gemaakte militairen van de *Turk-Bataillone* naar de Sovjet-Unie gerepatriëerd. Zoals eerder aangegeven is het waarschijnlijk slecht met ze afgelopen, omdat ze als ex-Wehrmacht soldaten door Stalin gezien werden als verraders.

Figuur 14 Hotel 't Bruine Paard, Duits, en vanaf 4 mei 1945, 't NBS-hoofdkwartier te Sassenheim, vanaf 4 mei 1945 (Bron: Amsterdam en van der Voort, 1991)

De familie komt het op basis van secundaire bronnen tot een heel ander verhaal. Al op 4 mei kwam Hoofdwachtmeester Minck terug op z'n motor met zijspan. Hij stelde de Wed. Jans Heemskerk-Rotteveel gerust, deze maakte zich namelijk zorgen of de moordenaars nog terug zouden komen. Minck gaf aan dat deze gearresteerd waren (in Sassenheim).

²⁸ "Twee Mongolen die bij burgers waren ondergedoken werden uitgeleverd aan de Field Security in Haarlem Kenaupark" (NA No toegang 2.13.208, invent. 3559).

Het verhaal dat in de familie rondgaat is dat de twee vluchtten na de aanslag. De kleinere soldaat zou de grotere soldaat na een woordenwisseling hebben doodgeschoten. Dit zou gebeurd zijn in de buurt van de Warmonderdam en Sikkens, mogelijk al op 2 mei 1945 's avonds. De genoemde schutter zou door de Duitsers op 3 mei (of 4 mei) geëxecuteerd zijn. Er zijn twee verhalen in omloop hoe dat gebeurd zou zijn. Piet Heemskerk hoorde na de oorlog van zijn leraar De Vries van de Technische School in Leiden dat de man zou zijn vastgebonden in een tuin in Leiden/Oegstgeest en met een granaat geëxecuteerd zou zijn. Kees Heemskerk hoorde van neef Leo Heemskerk uit Warmond dat de man zou zijn vastgebonden aan een paal bij Hotel het Bruine Paard in Sassenheim²⁹ en aldaar met een granaat zou zijn geëxecuteerd.

Het was op 28 april bekend geworden dat Prins Bernhard met de Duitsers een wapenstilstand was overeengekomen. Het verzet diende met onmiddellijke ingang zich te weerhouden van sabotagedaden en liquidaties; ook de Duitsers zouden het fusillieren staken (De Clerq, 2007). Voor de executie en de dood van de beide Turkestanen is geen bewijsmateriaal gevonden, evenmin is er een begraafplaats bekend, zeker ook niet in Ysselsteyn.

Tenslotte

Hoe het ook zij, tragedie voor allen. De Familie Heemskerk verliest hun gezinshoofd en met de ouders van de doodslag loopt het sowieso slecht af. Heemskerk was slachtoffer van de chaos aan het einde van de oorlog. De Turkestanen zouden hun familie ook nooit meer zien. Nadat ze door de Duitsers in de Wehrmacht werden gedwongen, overleden ze waarschijnlijk in de Sovjet strafkampen in de Goelag op beschuldiging van landverraad.

Vraagtekens blijven, die mogelijk nooit beantwoord kunnen worden. In ieder geval is de dood van Willem Heemskerk in een context geplaatst, die de waanzin van de oorlog onderstreept.

²⁹ Duitse officieren waren tot 3 mei ingekwartierd in dit hotel.

Bronnen

Over de overval op Willem Heemskerk: Het bovenstaande familieverhaal (Nel, Jan, Hein, Corrie, Wim, Kees en Piet Heemskerk) is grotendeels opgetekend door van Amsterdam en van der Voort (*Een bollendorp bezet*, 1990), en Olivier (*Wat toch een tijd*, 2005).

Amsterdam H. van, P. van der Voort, 1990. *Een bollendorp bezet*. Lisse '40-'45.

Amsterdam H. van, P. van der Voort, 1991. *Tienduizend vreemden over de vloer*. Sassenheim '40-'45.

Clercq Daan de, 2007. *De Olmenhorst in oorlogstijd*. Uitgave van Stichting Haarlemmermeers 5 mei comité.

Houterman, J.N. 1993, *Eastern Troops in Zeeland, The Netherlands, 1943-1945*.

Lunsen, D. van, 2014. *De mongolen van Callantsoog, 1943-1945*.

Postma, F.H., 2003. *De repatriëring van Sovjetonderdanen uit Nederland 1944-1956*. Mythe en waarheid. (Amsterdam 2003). *NIOD US 2.52*

Olivier E., 2005. *Wat toch een tijd*. Initiatiefgroep Herinneringsboek Lisser Oorlogsslachtoffers 1940-1945.

Reeuwijk, Dick van, 1995. *Opstand der Georgiërs*

Internetbronnen over “Mongolen” 1945 en Bataljon 787 ea.

<http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/Gliederungen/TurkestInfBtl/Gliederung.htm>

Granaataanslag in Oegstgeest: <http://www.wimhoogerdijk.info/oegstgeest/oegstgeest3c.htm>

<https://www.julianadorp-parelvandekop.com/jdorp-wo2/jd-39-45.htm>

<https://duinenenmensen.nl/de-mongolen-van-callantsoog-1943-1945/>

<http://www.fortificatieforum.nl/viewtopic.php?t=3987>

<https://www.geheugenvannederland.nl/en/geheugen/view?coll=ngvn&identificer=ZMNS01%3A28765>

<https://www.regionaalarchiefalkmaar.nl/verdieping/blog/165-het-ehrenfriedhof-van-alkmaar>

<https://tijdschriften.archiefalkmaar.nl/issue/GEE/1999-08-01/edition/0/page/8>

<https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=2231&miaet=1&micode=575&minr=2464419&miview=inv2&milang=nl>

Annex I Korte geschiedenis van Bataljon 787 (Feldpost nr 08617D)

Datum	Gebeurtenis
FP nr 08617	Stab u. 1.-5. Kompanie Turkestanisches Bataillon 787 (27.1.1942-14.7.1942) Stab u. 1.-5. Kompanie Bataillon 787 d. Turkest. Legion, (1.8.1943-23.3.1944) Stab IV u. 1.-5. Kompanie (Turkest.)Festungs-Infanterie-Regiment 861, (24.3.1944-6.11.1944) Stab IV u. 1.-5. Kompanie (Turkest.)Grenadier-Regiment 861 (7.11.1944-Kriegsende) Turkestanisches Infanterie-Bataillon 787: Maart 1943: Katwijk Januari 1944: als IV./Festungs-Grenadier-Regiment 861 Augustus 1944: als Turkestanisches Infanterie-Bataillon 787 Maart 1945: als Grenadier-Regiment 495
23-8-1942 tot 2-2-1943	Slag om Stalingrad, waarbij de Turkestanen krijgsgevangen gemaakt werden en ook verder tijdens operatie Barbarossa.
21-12-1942	Oprichting en training in Legionowo bij Warschau, Polen
15-3-1943	Aankomst in Schagen van 4 Compagnieën van Bataljon 787
1-4-1943	Reorganisatie in 2x Unter Abteilung. 10 officieren, 26 onderofficieren, 965 manschappen
9-1-1944	Onderdeel IV Bataillon-Grenadier-Regiment 861 van de 347 Infanterie Division (U.A. Callantssoog en Stutzpunktgrupe Schoorl)
1-6-1944	Bataljon 787 bestond uit 12 officieren, 142 onderofficieren, 876 manschappen (totaal 1031)
Augustus 1944	347 I.D. naar het front maar Bataillon 787 bleef onder oude naam (Inf. Bat. 787) in Schoorl en Callantssoog
December 1944	60 Turkestanen (Inf. Bat. 1000) afgevoerd naar Utrecht. Bij Abcoude ingezet voor bewakings- en graafwerkzaamheden (Bron: Postma). Zij zaten in de RK Kloosterschool (Orde van het Kostbare bloed). Ze vertrokken op 20 maart 1945
6-2-1945	Overplaatsing hele Inf. Bat. 787 (nog 800 man) naar U.A. Katwijk locatie Zandvoort (Vogelenzang, Heemstede, Aerdenhout) voor bewakingsdiensten (bv Zuidspaarndammer Dijk, ondermijnd door Duitsers).
Maart 1945	Naam als Grenadier-Regiment 495 van de 703 Infanterie Division Bewapening: 14 zware mitrailleurs, 40 lichte mitrailleurs, 12 granaatwerpers, 600 geweren, 250 pistolen en 8 machinepistolen (Groep Kees).
4 april 1945	Verdeling als volgt: 150 in Hillegom, 150 in Noordwijkerhout en 150 in Noordwijk (3 ^e kompanie 240 op 21/2 en 310 op 10/4 in Noordwijk/Noordwijkerhout), 275 te Katwijk (4 ^{de} kompanie).
20 April 1945	750 man overgeplaatst naar Sassenheim, Noordwijk en Katwijk

21 april 1945	Ontwapening van 600 man van het bataljon in de duinen van Noordwijk en Noordwijkerhout. Bericht van 27 april van Groep Kees (Datum 21 april 1945), CID (190 12 6354 26-4-1945)
23 April 1945	100 man gaat op de fiets van Vogelenzang naar Sassenheim. Tijdstip van vertrek 0.30 (NBS Haarlem). Verder gerapporteerd 35 mongolen aan de Vinkenbaan (35 man) in Vogelenzang (Groep Kees)
24 april	20 mongolen bij Johan Verhulstweg 60, Haarlem dat werd leeggedragen. Op mouw met schildje POA ³⁰ op rood en blauw veld (NBS Haarlem)
26 April 1945	Delen van Bataljon 787 afgevoerd naar Rotterdam, Bleiswijk (200 man), Oude Leede bij Pijnacker (200 man) en Den Hoorn (150 man), Zoetermeer (een afdeling). Rest naar Clingendael (50 man). Bericht van 2 mei 1945, maar datum 26/4/45 (Groep Kees)
29 april 1945	Gevecht te Bleiswijk tussen verzet en geallieerde piloten en Wehrmacht met Turkestanen van t Bataillon 787. 20 Turkestanen sneuvelden, gedumpt in riviertje de Rotte (Postma en Lunsen). Andere delen Bat. 787 bij Clingendael bij Den Haag voor oa bewaking Seyss-Inquart. 40-60 Turkestanen nar Goeree-Overflakkee voor vernielingswerkzaamheden
2 mei 1945	De Turkestanen blijken te zijn vertrokken uit Noordwijk. Op de stellingen Ruigenhoek en Langeveld zijn de Mongolen vervangen (Groep Kees 190 C 21)
5 mei	Turkistanen door Canadese bevrijdingstroepen krijgsgevangen gemaakt. NBS schieten bij de Lage Vuursche Turkestanen dood (<i>Gebirgstragerbataillon</i> 1000), anderen sterven door slechte omstandigheden (Postma : Groep Kees)
6 mei 1945	In Heemstede wordt politieman H. Visser door een dronken Duitse ("Mongool") soldaat met een revolver doodgeschoten (overleden op 9 mei). Bron: Groep Kees en https://ilibriana.wordpress.com/2012/01/12/oorlogsslachtoffers-heimstede .
Juni-Juli 1945	Repatriatie naar Sovjet-Unie (verdrag van Jalta). Geen spoor meer van dit bataljon. 18 Turkestanen gedeserteerd en 7 gebleven in Nederland; 5 gefusilleerd in Callantsoog; 14 overleden door diverse oorzaken. In totaal 19 soldaten van Inf, Bat. 787 en 1 van Inf. Bat. 803 op naam begraven in Ysselsteyn

³⁰ Russian Liberation Army (Russian: Русская Освободительная Армия, Russkaya osvoboditel'naya armiya, abbreviated as POA, ROA)

Annex 2 Overvallen door gedeserteerde Inf. Bat. 787 manschappen

Datum	Wat gebeurde er?	Bron
Begin April 1945	750 Turkestanen naar Sassenheim, Noordwijk en Katwijk. Veel zitten op landgoed Offem (vlakbij Noordwijkerhoekse Brug)	Dan van Lunsen (Mongolen van Callantsoog). http://Katwijkinoorlog.nl Rapport verzet (Groep Kees)
Half April 1945	Overval op Keukenhof en roof van twee pauwen. Turkestanen embleem herkend.	Procesverbaal door wachtmeester M. Van Aurich te Lisse in Bollendorp bezet
April ??	Turkestanen zouden op Meidoornlaan ondergedoken zitten (Sassenheim ten westen Parklaan ?)	Nel Heemskerk, overleden te Lisse
April ??	Turkestanen zouden ondergedoken zitten bij van Nieuwkoop te Sassenheim	Jan Heemskerk, overleden te Noordwijkerhout-De Zilk
April ??	Overnachten/Ingekwartierd bij Maarten van de Vlucht (Laag Teylingen) (Nu Cor van de Vlucht en Nel Vergeer) in de paardenstal aan de Frank van Borselenlaan	Kees Heemskerk met Cor van der Vlucht
April ??	Overval op boerderij Piet van der Plas, Viaduct de Kaag: Gingen na veel geschreeuw weg, nadat ze doorgedrongen waren op de opkamer met hun meegebrachte grieten	Kees Heemskerk met Piet van der Plas
April	Overval op Chris van der Geest (nu Willem van de Geest x D. Hulzebos) aan de Wasbeeklaan (nu Partnership van der Geest?)	Kees Heemskerk met Willem van der Geest
1 mei	Overval op boerderij Jan Warmerdam aan de Wasbeeklaan, Oosteind. Hier werden twee fietsen en kazen gejat De kazen hebben ze weer terug gekregen.	Kees Heemskerk met Dirk Warmerdam,
1 mei	PH: Overval aan de Akervoorderlaan waar onder andere een fles jenever gejat werd. KH: Mongolen (Gedeserteerd?) en anderen in de bollenschuur Jan Damen (hoek Akervoorderlaan-Achterweg), zouden niet de moordenaars van WH zijn	Piet Heemskerk, Lisse Kees Heemskerk, Sassenheim,
2 mei 1945	Twee Mongolen bezoeken Vreeburg Achterweg 4. Deze werden uitgemaakt voor kapitalisten, volgens George J.M. Vreeburg. Tante Jans Vreeburg gaf ze wat kaas (we hadden n paar koeien) en ook wat tabak.	Olivier, 2005, <i>Wat toch een tijd</i>
2 mei 1945	Inbraak half acht 's avonds bij Heemskerk (Heerweg 443, Lisse), waarbij Willem Heemskerk werd neergeschoten	Verslag Familie Heemskerk (Nel, Jan, Kees, Piet)
13 mei 1945	BS van Kraak ontwapenen van Wehrmachtsoldaten en SS-ers, deze zouden bij Stalingrad gevochten hebben.	Amsterdam en Van der Voort (1990). Het dossier Amsterdam en van der Voort van de GA Lisse is echter zoek.
19 mei 1945	Binnenlandse Strijdkrachten te Sassenheim dragen twee "Mongolen" over aan de Field Security in Haarlem aan 't Kenaupark	NA No toegang 2.13.208, invent. 3559